

Boekbesprekings/Book Reviews

Elisaveta Kandyba-Foxcroft: *Russia and the Anglo-Boer War 1899–1902*, CUM Books, Roodepoort, 1981, 407 pp (met bibliografie, register, afbeeldings).

Vir lesers van *Militaria* het die skryfster van hierdie gesaghebbende studie, die eerste departementshoof van Russiese studies aan UNISA (1960–1977), geen verdere bekendstelling nodig nie. Die lesers het ongetwyfeld kennis geneem van haar belangrike bydraes. Liefde vir die verlede van haar geboorteland sowel as vir ons land, gepaardgaande met 'n deeglike kennis van haar geboorteland het daartoe bygedra dat die outeur dié aangewese persoon was om gesaghebbend oor dié tydperk te skryf waarin Rusland en Suid-Afrika, meer as ooit tevore of daarna, so naby aan mekaar gekom het. Dit was die tydperk van die Tweede Anglo-Boereoorlog (1899–1902), dié paar jaar waarin die belangstelling – sowel in woord as in geskrif en daadwerklik – vir die Boere in Rusland hoog opgevlam het.

'n Groot, magtige volk het met deernis sowel as met verontwaardiging die gebeurtenisse in Suid-Afrika gevolg. Hierdie gevoelens was nie die gevolg van imperialistiese neigings nie, maar het voortgekom uit menslike gevoelens van deernis en moet beskou word as die resultaat van 'n uiters fyn aanvoeling van die verskil tussen goed en kwaad. Daarby het die oortuiging gegroei dat in die harte van 'n groot aantal Russe die Boere hulle volksgenote was 'only nearer to God and in Boer clothing' (p. 33). Daar was dus 'n mistieke band, gegrondves op die verskil tussen goed en kwaad en – in sy diepste dieptes – 'n godsdienstige band waarin die Russe hulleself weerspieël gesien het.

Die Tsaar was die Boere goedgesind, die meeste Russiese persorgane was pro-Boer. Pamfletsrywers het dieselfde koers ingeslaan. Politieke groepsienings in Rusland het, in verskillende toonaarde, hulle pro-Boer gevoelens uitgespreek.

Op diplomatieke terrein was Rusland nie gereed om 'n oorlog teen die Britse ryk te ontketen nie. Groeiende onrus in eie land het ook 'n rol in dié oorweging gespeel. Rusland het wel in die rigting van intervensie probeer werk. Tsaar Nikolaas het tevergeefs probeer om keiser Wilhelm II

van Duitsland se gedagtes te beïnvloed. Na die reaksie op die Salisbury-telegram van die Boereleiers (Maart 1900) was dit duidelik dat die Britse regering geen tussenkoms deur ander moenhede begeer het nie. Vir bemiddeling was, net soos in die geval van pogings wat deur ander lande onderneem is, die tyd verby, maardie simpatie het aan die kant van die Boere gebly.

In hoofstuk 6 behandel die skryfster die diplomatieke betrekkinge tussen die Republieke en Rusland, t.w. die kontakte tussen dr W.J. Leyds, die Russiese Minster van Buitelandse Sake, graaf Lamsdorff en die Russiese gesant te Brussel, N. Giérs, die besoek van dr Leyds en die Boeredeputasie aan St Pietersburg, sowel as die Van der Hoereninsident.

Hoofstuk 7 is gewy aan Russiese kommentaar uit Londen soos oorgedra deur die Russiese militêre attaché in die Britse hoofstad, kol Ermolov.

Russiese sienswyses oor die Britse troepe is uitgespreek deur die Russiese militêre attaché by die Britse magte in Suid-Afrika, Lt kol Stakhovich en ander ivm die militêre beplanning, die opleiding, die moreel en die dissipline, sowel as die verhouding tussen offisiere en manskappe en die ongeskiktheid van in Engeland geteelde perde vir krygsverrigtinge in Suid-Afrika. Veral op pp 135–136 is waardevolle gegewens in dié verband verstrek. Wat Lt kol Stakhovich vererg het was dat die Britse militêre leiers die buitelandse militêre attachés aanvanklik weggehou het van die gevegsfronte. Stakhovich het die Britse besetting van Bloemfontein aanskou en op 8.5.1900 het hy sy laaste berigte opgestel oor die slag by Abrahamskraal. Na die Britse annekstrasie van die Republieke is hy na Rusland teruggeroep.

Lt kol Gurko was gelukkiger aangesien hy, tot hy te Poplar Grove deur Britse troepe gevang is om daarna oor Kaapstad en Lourenco Marques op 30.3.1900 weer sy verskyning te Pretoria te maak. Die Boereleiers het geen geheime vir die buitelandse militêre attachés gehad nie. Op 27.8.1900 was hy 'n ooggetuie by die slag van Dalmanutha. Daarna is ook hy na Rusland teruggeroep. Rusland was dus militêr-amptelik 'n ooggetuie van die krygsverrigtinge. Rusland en ander lande het ewenwel verder gegaan. 'n Russiese sowel as 'n Russies-Nederlandse ambu-

lans het in Suid-Afrika diens gedoen in Natal en Transvaal en tot Augustus 1900 diens gedoen. Die Russies-Nederlandse ambulans is te Kroonstad deur Britse troepe gevange geneem. Dr von Rennenkampf het die Boere tot Mei 1902 bygestaan en almal het daarin geslaag om heelwat Boerelewens te red.

Russiese vrywilligers het aan Boerekant geveg. Onder hulle was prinse, advokate, landmeters en onderwysers. Bekendheid het onder meer It kol Romeiko Gurko en kol Maximo verwerf. Op pp 217 – 219 verskyn die name van hierdie vrywilligers, die gewondes en die gesneuweldes, op die volgende bladsye hulle uiteenlopende ervarings en oorlogsherinneringe. Die skryfster verklaar op p 240:

'It is very gratifying for Russians to know that one of the last tasks performed by the dying President was to remember the Russian people. The Boer struggle for independence, led by President Kruger, has left an undying memory in Russia.'

Sonder om hierdie waardevolle gedeelte van hierdie voortrefflike studie te onderskat, is hoofstuk 3, in die vorm van afbeeldings van vooraanstaande persone, en die daaropvolgende aanhangsels skat van dokumente in die Transvaalse Argief bewaarplek, Pretoria en eerbewyse in die Kultuurhistoriese Museum te Pretoria sowel as die daaropvolgende bibliografie 'n ware skatkamer van nouliks ontgonne besit wat feitlik onbekend is. Dokumente in beeld, seldsame fotomateriaal e.d.m. is tekenend vir die speursin van 'n uiters begaafde skryfster wat, met haar Russiese agtergrond, haar intieme kennis van die Russiese geskiedenis en die Russiese taal daarin geslaag het om – met as grondslag die liefde vir haar onderwerp – ons militêre geskiedenis op 'n onskatbare wyse te verryk. Dit is hier dan ook van pas om die skryfster van *Russia and the Anglo-Boer War 1899–1902* ons opregte dank te betuig vir die unieke monument wat sy eiehandig gebou en voortreflik voltooi het. Mag daar 'n groot seën op hierdie studie rus.

Kol dr Jan Ploeger

The United States in the 1980's. Editors: Peter Duigan and Alvin Rabushka. Foreward: W. Glenn Campbell. Hoover Institution, Stanford University, 1980.

The era of optimism which prevailed in the

United States since the Korean War, came to an abrupt end after the debacle in Vietnam. By the end of the Seventies the United States was no longer the dominant military power. American foreign policy lacked consistence, coherence and a strategic sense. The United States became indecisive. Under these circumstances the Soviet Union successfully enforced its imperialistic designs upon countries far from its shores.

The major problem facing the United States in the 1980's is to gauge the intentions, and strategies of the USSR. The contributors to this volume see a grand design on the part of the USSR, along with preparations for political blackmail or a nuclear war.

The United States no longer can assume technological superiority over the Soviet Union. The latter is outspending the United States in research and development of military hardware. Modern warfare is increasingly dominated by technology. The United States failed to take advantage of its technical superiority, and consequently the USSR moved ahead of the US in rocketry, nuclear submarines, and anti-satellite technology. The United States ignores biological warfare; the Soviet Union does not. Compared to the Communist country, the United States is lagging behind in civil defence, research and development. The Soviet lead endangers the entire intelligence and communications network of the United States. The USSR is also superior to the United States in the use of reconnaissance, secrecy, command flexibility, surprise, sabotage and in spreading false information.

It is, however, not only in these spheres that the United States is lagging behind. When it comes to influencing the Third World, the United States is at a distinct disadvantage. Most Third World countries are highly suspicious of the US, if not downright hostile. In the past the US neglected this part of the World in its foreign policy. The Soviet Union has not made the same mistake and consequently the United States finds itself faced with the immense task of countering the established and expanding Soviet Union influence in the Third World. It is with this in mind that American foreign policy of the 1980's will concentrate on expanding its own influence in the Third World, and blocking further Communist advances.

The importance of Africa has dawned on the Americans. The likely trouble spots for the United